

شاخص باروری در خراسان رضوی کاهش چشم گیری داشته است

پیر شدیم رفت!

گزارش روز

تا پایان فرصت طلایی مان برای افزایش جمعیت چیزی نمانده است؛ فقط حدود هفت سال. جمعیت شناس های گویند اگر نرخ باروری از ۱٫۶۶ کنونی به دست کم ۲٫۲ نرسد، در تله جمعیتی گرفتار می شویم. آن ها می گویند هر کشوری که وارد این تله شود، دست کم ۱۵۰ سال طول می کشد تا بتواند خودش را از این سیاه چاله خلاص کند. با اعلام تازه ترین داده های جمعیتی در خراسان رضوی، بهتر می شود به این سؤال پاسخ داد که تا اینجا ی کار، اجرای سیاست های جمعیتی در استان و مشهد چقدر و روی چه قشرهایی اثرگذار بوده است.

● هفتمین در کشور
هفتمین استان کشور در نرخ ولادت هستیم. پس از سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خوزستان، هرمزگان، گلستان و یزد. این نخستین داده ای است که بعد از گردآوری و تحلیل آمارهای سال ۱۴۰۱، به تازگی اداره کل ثبت احوال خراسان رضوی منتشر کرده است.

آن طور که این گزارش می گوید، در سالی که گذشت، ۱۰۱ هزار و ۷۴۴ نوزاد در استان ما به دنیا آمده اند که از آمار سال ۱۴۰۰، ۵ هزار و ۲۸۵ نوزاد کمتر است. قسمت بد ماجرا این است که آمار سال ۱۴۰۰ از سال ۱۳۹۹ و سال ۱۳۹۹ از سال ۱۳۹۸ و آن هم از سال های قبل کمتر بود.

به بیان دیگر، این روندی است که روی نمودار بهتر می توانید آن را ببینید.

وقتی دیگر شاخص های وقایع حیاتی را که مرتبط با ولادت هستند، در هفت هشت سال اخیر

بررسی می کنیم، می بینیم که وضعیت امروزمان چیز غافل گیرکننده ای نیست و نشانه های آن به روشنی از سال ها پیش آشکار بوده است. نمونه اش افزایش نسبت طلاق به ازدواج است که در گزارش های ۳۰ خرداد و ۲۴ تیر امسال در همین صفحه مفصل به آن پرداختیم. خلاصه اش این بود که در خراسان رضوی این نسبت از حدود ۲۷ در سال ۱۳۹۷ به ۴۶٫۶ در سال ۱۴۰۱ افزایش پیدا کرده است. یعنی اگر در سال ۱۳۹۷ به ازای هر ۱۰۰ ازدواج، شاهد ۳۷ طلاق بودیم، این میزان در سالی که گذشت، به حدود ۴۷ طلاق رسیده است. از افزایش طلاق و کاهش ازدواج، نتیجه ای به جز کاهش ولادت رami شود داشت ؟

● نگرانی از آینده
افزایش طلاق ها تأثیر روانی منفی اش را روی جامعه و رغبت به فرزندآوری هم گذاشته است. قدیم ترهایی که خیلی هم دور نیست، بچه دارنشدن در یکی دو سال ابتدای زندگی مشترک، چیز عجیبی بود و زمزمه حرف و حدیث های اطرافیان را بلند می کرد. اما اکنون اوضاع فرق کرده و نگرانی زوج ها از تداوم زندگی مشترکشان، کاهش تمایل آن ها به فرزندآوری در اوایل زندگی مشترک را موجب شده است. طوری که ترجیح می دهند این تصمیم را دست کم تا زمانی که از آینده زندگی اطمینان نسبی پیدا نکرده اند، به تعویق بیندازند. آمارها هم روی این گمانه مهر تأیید می زند و نشان می دهد که بیشتر نوزادان به دنیا آمده در سال ۱۴۰۱ از مصادران ۲۵ تا ۲۹ و ۳۰ تا ۳۴ ساله بوده است که از آغاز دوره باروری زنان، سال ها فاصله دارد.

افزایش سن ازدواج و کاهش فرصت فرزندآوری نکته دیگری است که با آمار کاهش ولادت ها کاملاً جور در می آید. آن طور که تازه ترین داده های اداره کل

سرپرست مرکز جوانی جمعیت وزارت بهداشت، معتقد است ارتباط دادن کاهش فرزندآوری به مسائل معیشتی و اقتصادی، آدرس غلط دادن به مردم است. او این راه می گوید که صحبتش به این معنا نیست که به وضعیت معیشتی افرادی توجه باشیم و آن را بی تأثیر بدانیم. اما مسائل فرهنگی بسیار بیشتر از اقتصاد در فرزندآوری دخیل است و وضع امروز ناشی از وجود اشکالاتی در انگاره های ذهنی زوج هاست.

● مهم تر از اقتصاد
استدلال بسیاری از کسانی که با صحبت این کارشناس موافق هستند، مقایسه نرخ ولادت در استان های ثروتمند کشور با استان های کم برخوردار است. هر کدام از ما هم در اطرافیان خود نمونه هایی از این دست داریم؛ خانواده های ثروتمندی که کم فرزند یابی فرزند هستند و خانواده های متوسط یا کم برخوردار که فرزندان متعدد دارند. مشابه این استدلال را برای استانمان نیز می شود تکرار کرد. میزان مطلق ولادت ها

در دست کم پنج سال گذشته در همه شهرستان های خراسان رضوی کاهش یوده است، با این حال میزان این کاهش برای همه شهرستان ها یکسان نیست. بیشترین میزان نرخ موالید از آن شهرستان های تایباد، خواف و تربت جام به ترتیب با شاخص ۲۶٫۴، ۲۳٫۷ و ۱۸٫۳ است.

این اعداد را به عنوان مثال با کلات (۴)، چناران (۸)، سبزوار (۱۱٫۱) و مشهد (۱۵٫۲) مقایسه کنید. این اعداد با وضعیت اقتصادی شهرستان های یادشده هم خوانی ندارد و نشان می دهد که در فرزندآوری باید برای دلایل فرهنگی، سهم بیشتری قائل شد.

● بی تأثیر روی قشر برخوردار
هر چند تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله بسیاری داریم، نمی شود منکر اثرگذاری فعالیت های رسانه ای و اطلاع رسانی درباره بسته های تشویقی برای حمایت از فرزندآوری شد. هر چه هست، نرخ رشد طبیعی جمعیت که با کاهش پله پله از عدد ۲ در سال ۱۳۹۴، به ۰٫۹ در سال ۱۴۰۰ رسیده بود و در سال ۱۴۰۱ با قدری بهبود به یک رسیده است. هنوز برای قضاوت زود است و نمی شود روی ادامه آن در سال های پیش رو حساب باز کرد، روی اینکه آیا این افزایش ناشی از سیاست های افزایش جمعیت بوده است نیز همین طور. آن طور که در گزارش تحلیلی ثبت احوال استان آمده، سهم کمی از این افزایش ناشی از سیاست های

تشویقی است. این گزارش در ادامه می گوید که سیاست های تشویقی برای افزایش جمعیت بیشتر روی اهرم های اقتصادی و ممانعت از ارائه خدمات بهداشتی برای جلوگیری از بارداری متمرکز شده است. این سیاست ها باعث افزایش باروری در طبقات پایین جامعه شده و نفوذشان در قشرهای برخوردار جامعه بسیار ناچیز و در حد صفر بوده است.

بیشتر بودن نرخ باروری در نواحی روستایی نسبت به شهری و در شهرستان های غیر برخوردار نسبت به شهرستان های بزرگ، نیز مناطق حاشیه ای شهرها به ویژه در مناطق کم برخوردار مشهود نسبت به مناطق برخوردار و مرفه نشین، به عنوان دلایل اثبات این ادعا بیان شده است.

● باورهای کم رنگ شده
وام می دهیم، زمین دریافت می کنید، در اولویت دریافت خودرو هستید و... وعده های تشویق به فرزندآوری هستند که حتماً به گوشان خورده است. می تواند جذاب باشد برای کسانی که از این امکانات بی بهره یا کم بهره اند. با این حساب، تکلیف دهک های بالا که خانه و خودرو و زمین جزو امکانات در دستریشان است، چه می شود ؟ کم توجهی به برنامه ریزی برای فرزندآوری در قشر مرفه مورد اتفاق بسیاری از کارشناسان است، به عنوان مثال دکتر محمدمهدی لیبی، جامعه شناسی که دیدن همه چیز از زاویه اقتصاد را اشتباهی بزرگ و نگاهی تقلیل گرایانه

می داند، می گوید: نتایج پژوهش ها و پایان نامه ها در سطح کارشناسی ارشد و دکتری نشان می دهد رغبت یابی رغبتی افراد به فرزندآوری را باید فراتر از مسائل اقتصادی بررسی کرد. او معتقد است نقطه شروع برای افزایش فرزندآوری ؟ فرهنگ است، نه اقتصاد. همچنین، بهبود اوضاع اقتصادی در صورتی می تواند در فرزندآوری مؤثر واقع شود که خلأهای فرهنگی برطرف شده باشد. این پژوهشگر حوزه علوم اجتماعی با اشاره به از دست رفتن باورهای فرهنگی گذشته مثل ضروری بودن، پراهمیت و افتخار آفرین بودن داشتن فرزند، از ایجاد تصواراتی مانند باعث زحمت بودن بچه

در بخشی از جامعه می گوید، البته با تأکید بر اینکه ضرر این تصور اشتباه، هم به خود افراد برمی گردد و هم جامعه تبعات آن را در آینده خواهد دید.

دکتر مجید ابهری نیز از منظر تخصص خود در رفتارشناسی به نکته دیگری اشاره می کند که با هم ریشه فرهنگی دارد و اصلاح آن راهکارهای فرهنگی را می طلبد، اینکه خانواده های مرفه بیشتر

به دنبال تفریح، خوش گذرانی یا هدف های دیگر هستند و فرزندآوری را مانعی برای این کارها می دانند. در این بین، مصطفی اقلیما، دکترای علوم اجتماعی، به دلیل فرهنگی و مرتبط با سبک زندگی در قشر مرفه اشاره می کند که کمتر به آن توجه می شود؛ زمانی که بحث دهک های بالا را در کاهش فرزندآوری مطرح می کنیم، مشغله های

روزانه آن ها را در نظر نمی گیریم. بسیاری از خانم های این دهک ها شاغل هستند و وقت و موقعیت نگهداری از کودک را ندارند. فهرست کارشناسان و استادانی که برای ترویج فرزندآوری بر عوامل فرهنگی به ویژه در قشرهای برخوردار تأکید می کنند، خیلی بلندتر از موارد اشاره شده است. حالا بهتر می شود دلیل اتفاقات جمعیتی کشورمان و عده هایی را که در جدول آمده است، فهمید. برای اصلاح کاستی هایی که اشاره شد و پایان فرصت طلایی مان برای افزایش جمعیت، چیزی نمانده است، فقط حدود هفت سال.

شهرستان	میزان خام موالید
باخرز	۱۳٫۲
بجستان	۱۱٫۵
بردسکن	۱۳٫۸
تایباد	۲۶٫۴
تربت جام	۱۸٫۳
تربت حیدریه	۱۲٫۷
جغتای	۱۵٫۵
جوین	۱۳٫۸
چناران	۸
خلیل آباد	۱۲٫۵
خواف	۲۳٫۷
درگز	۱۱٫۶
رشتخوار	۱۵
زاده	۱۷٫۱
زبرخان	۱۳٫۷
سبزوار	۱۱٫۱
سرخس	۱۵٫۵
فریمان	۱۲٫۷
فیروزه	۱۳٫۱
قوچان	۱۳٫۵
کاشمر	۱۳٫۳
کلات	۴
گناباد	۱۶٫۹
مه ولات	۱۲٫۹
مشهد	۱۵٫۲
نیشابور	۱۳
خراسان رضوی	۱۴٫۸

چشمشان روشن

بنوش به یاد حسین(ع)

عشق به آقا عبا... (ع) در جانش نهاده شده است. هر سال این ماه هرکاری از دستش بر بیاید، برای آقامی کند. امسال اما وضعیت فرق می کند. اوضاع کار و بارش تعریفی ندارد و وضعیت مالی خراب است. یک فست فود در گوشه ای از شهر باز کرده است. از همان ابتدا قصد داشت چیزی را در منوی غذایی برای ۱۰ روز محرم رایگان قرار دهد. از یک ماه مانده به محرم، ذهنش درگیر است، این پا و آن پا می کند؛ اما حساب و کتابش جور نمی شود که نمی شود. باید پول اجاره مغازه را بدهد، حقوق کارگرها و مواد غذایی و این ماه باید از جیب بخورد.

آشفته است. او هر چه دارد از محبت آقا است. اما حالا مادرش بدحالی اش را می فهمد. جویایش می شود و برای دردش این نسخه را می پیچد: «آقا هر چه بدهی قبول می کند. حتی یک بسته دستمال یا یک بطری آب.» جرقه ای در ذهنش زده می شود. فردا پنجگل مغاز را پر از آب معدنی می کند و رویش می نویسد: «بنوش به یاد حسین(ع)». حالا حال دلش خوب است. همین که توانسته است نقشی هر چند کم رنگ داشته باشد، برایش کافی است. ابا عبا... (ع) به کسب و کارت برکت بدهد جوان.

یادداشت

پدر و مادر؛ دو بال برای پرواز فرزند

قرآن کریم به عنوان بهترین برنامه زندگی برای سعادت انسان هانازل شده است. این کتاب آسمانی در زمینه های مختلف توصیه های عبرت آموز و سعادت آفرین دارد که یکی از این موارد نگاه ویژه و همراه با محبت و احترام به جایگاه پدر و مادر است. توصیه به «احسان» در قرآن یعنی نهایت تعظیم و تکریم پدر و مادر و هر نوع نیکی که شایسته جایگاه آن هاباشد. تقدم واژه «والدین» بر «احسان» نیز نشان دهنده شدت و اهمیت این امر و جایگاه والای این نوع اطاعت است. بر اساس توصیه کتاب خدا، احسان به پدر و مادر به صورت مطلق آمده است، یعنی فرقی میان آن دو نیست؛ چه والدین خوب باشند و چه بد. حدودی رزی ندارد و هر شکل نیکی کردن در حق آن ها را در برمی گیرد. پروردگار مهربان بعد از فرمان احسان به والدین پنج دستور می فرماید که عمل کردن به آن ها واجب است:

● کمترین اهانتی به آن ها روا مدار
«اف» کوچک ترین کراهت و بی احترامی، آزار و اذیت حتی در اندازه خیلی کم یا هر صدایی را که نشان دهنده ملاحت، کدورت و کسالت باشد، شامل می شود. طبق این جمله، ترک هر نوع بی احترامی نسبت به والدین مانند فریاد زدن، دشنام دادن و زدن آن ها ضروری است، حتی اگر والدین، فرزندشان را اذیت و آزار کرده باشد. امام صادق (ع) فرمودند: «اگر در منع نافرمانی والدین، لفظی کوتاه تر وجود داشت، خداوند همان را می گفت.» بنابراین نگفتن کلمه «اف» پایین ترین مرتبه رعایت حقوق والدین محسوب می شود.

● بران ها فریاد مزن
مقصود این فرمان اجتناب از فریاد زدن بر سر والدین و حتی پرهیز از درشت سخن گفتن و صدرا بلندتر از صدای آن ها بردن است. این فرمان مواردی همچون سخت گیری و سرزنش کردن را نیز شامل می شود، پس نباید به والدین سخت گرفته شود و با آن ها اظهار مخالفت کرد. سخنانشان را تذکیب و آن ها را به دلیل رفتارشان سرزنش کرد. حتی امکان دارد در پیری و بی حوصلگی، والدین کارهایی انجام دهند که ضرر روزی آن فرزند را به دنبال داشته باشد که در این حالت هم پر خاشگری جایز نیست.

● سنجیده و بزرگو گونه با آن ها سخن بگو
این جمله و بالاترین سطح ادب و بردانگی در گفتار فرمان می دهد. فرزندان باید با والدین خود نرم، محترمانه و کریمانه سخن بگویند. آن ها را اگر می بدارند و از خشنودن پرهیز کنند. برخی از موارد قول کریمانه شامل این هاست: آن ها را با نام خطاب نکنند، در برابرشان مانند خادم وفادار باشند، لطیف ترین و زیباترین کلام را به کار ببرند و حتی در صورتی که او را زدن، برایشان طلب خیر کنند. در «قول کریمانه» شرط مقابله وجود ندارد، یعنی اگر آنان با فرزند خود کریمانه سخن نگفتند، فرزند وظیفه دارد کریمانه پاسخ بدهد.

● بال های تواضع خویش را از محبت، در برابر آنان فرود آر
این قسمت مبالغه در «تواضع و فروتنی» و «کبر و غرور نورزیدن» در برابر والدین را امر می کند. اطاعت از والدین باید همراه با محبت و کرامت باشد، یعنی آن چنان که پرند با هایش را روی جوجه هایش می گستراند. فرزند نیز باید در مقابل والدین خود خاضع و تسلیم اوامر باشد، در هر موقعیتی که قرار دارد کمالات خود را به رخ پدر و مادر نکشد، آن ها را اگر امری بدارد و به گونه ای رفتار کند که پدر و مادر خضوع و خشوع و همچنین مهر و محبت فرزند را از عمق جان احساس کنند.

● پروردگار! همان گونه که آن ها مرا در کوچکی تربیت کردند، مشمول رحمتشان قرار ده
یکی از راه های احسان به والدین و نشانه شکرگزاری از آن ها دعای خیر فرزند است که به نوعی جبران زحمات و یادآور رحمتی است که والدین در تربیت و حمایت فرزندشان در دوران طفولیت داشته اند. پدر و مادر در تربیت و پرورش فرزند زحمات و رنج بسیاری را متحمل می شوند و این رنج ها به سادگی جبران شدنی نیستند. بنابراین، باید از خداوند بخواند رنج های آن ها را جبران کند و سختی هایی را که در این سن متحمل می شوند، برطرف کند. دعا برای والدین فقط به زمان حیات آن ها محدود نیست و فرزند باید برای پدر و مادر وفات یافته نیز دعا کند.

شکرگزار

۳۰ شنبه
۱۲ مرداد ۱۴۰۲
۱۲ محرم ۱۴۴۵
۳۰ شنبه ۲۰۲۴

۱۳

خبر